

Evelyn Waugh

NOTÍCIES FRESQUES

Traducció i pròleg de Ferran Ràfols Gesa

NOTÍCIES FRESQUES

Primera edició, maig del 2023

ORIGINAL: SCOOP, © 1938, EVELYN WAUGH

© de la traducció: Ferran Ràfols Gesa

© d'aquesta edició: Editorial Comanegra

EDITORIAL COMANEGRA

www.comanegra.com

DIRECCIÓ DE COL·LECCIÓ: Álvaro Muñoz

DISSENY DE COL·LECCIÓ: Jesús Argentó i Comanegra

IL·LUSTRACIÓ DE COBERTA: Riki Blanco

CORRECCIÓ: Álvaro Muñoz i Gemma Garrigosa

MAQUETACIÓ: Irene Guardiola

IMPRESSIÓ: Romanyà Valls

ISBN: 978-84-19590-25-1

DIPÒSIT LEGAL: B 8666-2023

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

comanegra

TAULA

<i>I encara ressona</i> , per Ferran Ràfols Gesa	9
NOTÍCIES FRESQUES	
Llibre primer.	
L'Agència Stitch	17
Llibre segon.	
Pedres: vint lliures	119
Llibre tercer.	
Banquet	265

I ENCARA RESSONA

Ferran Ràfols Gesa

«Rarament ric mentre llegeixo», vaig escriure el 2010 per presentar la primera edició de la traducció catalana de *Scoop*, d'Evelyn Waugh (llavors amb el títol d'*Últimes notícies!*), i a continuació explicava que encara és molt més difícil riure traduït. D'aleshores ençà he traduït unes quantes dotzenes de llibres, i podria comptar amb els dits d'una mà les vegades que m'ha passat. Hi pensava aquests dies mentre revisava la traducció de cara a aquesta nova edició en la felïç col·lecció Cul-de-sac. Què ho fa, que riure traduït sigui tan infreqüent? És, sobretot, una qüestió de ritme. La traducció és, en essència una lectura extraordinàriament lenta i curiosa, hores i hores dedicades a reescriure una escena que després es llegirà en pocs minuts, sense que la gran majoria de lectors s'aturin a pensar com està feta. Després, esclar, venen les revisions, sovint obsessives, i llavors a la lentitud hi sumem la repetició, que és un antídote encara més eficaç contra la rialla. Això no vol dir que no hi hagi centenars de pàgines que he traduït amb un somriure, de vegades amb purament interior, una mena

de pessigolleig agradable, perquè viure unes hores al dia dintre de certs textos és una mica com anar a veure un vell amic interessant i ocurrent que no sàbies que tenies.

Però tornem al fet inusual (i molt personal) de riure traduint. Quan s'esdevé, què ho fa possible? Si em paro a pensar en les frases concretes que deia més amunt, sembla evident: cal un cop de fuet, una frase que gira violentament cap a un lloc inesperat que ens obliga a replantejar el que acabem de llegir i el que ens esperàvem que digués (perquè en els llibres, com a la vida, en general, sovint funcionem amb la funció «autocompletar» activada). Un efecte sorpresa tan fulminant que compensa la lectura a pas de cargol. I, efectivament, rellegit al cap dels anys, *Notícies fresques* continua sent una obra mestra de l'humor verbal, de la comicitat que prové sobretot de la tria exacta de paraules amb què l'autor decideix explicar-nos alguna cosa. Waugh juga amb les expectatives, és un prodigi a l'hora de deixar intuir amb quatre paraules la visió del món, sovint molt distorsionada, que explica un cert comportament sovint absurd. Per expressar amb un adjectiu o un adverbi la distància entre el que és i el que hauria de ser, entre la idea que un determinat personatge té de si i la imatge que en tenen els altres. Recordo clarament haver pensat que aquesta manera d'administrar les petites sorpreses que ens reserven moltes frases i paràgrafs era una dels elements clau de la traducció, perquè el fuet només petava bé si tot el moviment serveix per produir aquest esclat final, i ja se sap que cada llengua té uns ritmes i uns ordres de complements dins la frase que li són propis.

I justament per això m'ha agradat poder revisar la traducció: no perquè m'haguessin quedat gaires recances amb la primera versió ni n'estigués insatisfet, sinó per tocar-hi tot allò que amb el pas dels anys m'ha semblat que podia sonar una mica millor. Perquè no sabríem pensar sempre el mateix sobre les coses, i donar el mateix llibre a un traductor amb més de deu anys de diferència és una mica com donar-lo a dos traductors de la mateixa corda, però diferents.

Ara bé, seria injust reduir la comicitat de *Notícies fresques* a una qüestió de pirotècnia verbal (he estat a punt d'escriure «simple» abans de pirotècnia, però, ben mirat, no ho és gens, de simple i per si sola pot ser prou meritòria), com si el llibre fos un encadenament d'acudits o frases enginyoses. Perquè un altre aspecte que m'ha cridat l'atenció cada cop que l'he rellegit (i ja en són molts) és que les parts més divertides *canvien cada vegada*. Algunes, massa nítides en el record, perden força, però sempre n'apareixen d'altres. Aquesta vegada, per exemple, he xalat especialment amb el que en podríem dir els paràgraf de presentació, les poques línies ben sucoses amb què, amb una intel·ligència implacable, Waugh (metre indiscutible d'aquest art) condensa la realitat física i sovint també el funcionament econòmic i moral de cadascun dels escenaris i personatges de la novel·la, ja sigui la vella i decadent mansió rural de Boot Magna, l'opulent Casa Copper, les pensions d'Ismaèlia, o el país mateix. Són moments privilegiats en què Waugh juga amb els tòpics però acaba donant una versió àcida i segurament prou realista de com funcionen certes coses, ja siguin les relacions entre camp i

ciutat, entre europeus i africans, les grans ideologies del moment, o, sobretot, el món del periodisme, perquè aquesta és sobretot una novel·la sobre la premsa i la seva relació desvergonçadament creativa amb la realitat.

Aquests tocs àcids, però, no marquen el to del llibre: *Notícies fresques* no deixa de ser una comèdia amable, molt empeltada d'un cert esperit del temps. Es va publicar el 1938, abans de l'esclat de la Segona Guerra Mundial, quan Waugh ja era ben conegut pel públic com a autor de novel·les satíriques en què ironitzava sobre una certa classe alta anglesa, com ara *Decline & Fall* i sobretot *Vile Bodies*, retrat del grup de dandis sofisticats i moderníssims conegut com *Bright Young Things* (que en el llibre que teniu entre mans té una petita prolongació en el retrat de la senyora Stitch). *Notícies fresques* manté perfectament aquest to, que amb tota probabilitat és el motiu pel qual les referències que s'acostumen a fer anar per situar-lo són exclusivament literàries i angleses, però (tot i el menyspreu que l'autor va mostrar sovint pels Estats Units) llegit avui amb la data de publicació al cap costa no veure alguna semblança entre la seva trama improbable i accelerada i el seu humor excèntric i el d'alguna de les comèdies esbojarrades del Hollywood de l'època, començant per la immortal *Bring Up Baby*, coetània estricta, i que presenta una altra versió del mateix model d'home encantat i pusil·lanime, aventurer a contracor, gens adaptat a la vida fora del seu redós, o, per no moure'ns del món dels periodistes, la incombustible *His Girl Friday*. També en aquest aspecte estructural, en la maquinària engegada per la

confusió inicial, *Notícies fresques* funciona amb mà mestra i sense caigudes de ritme.

Un comentari final, també lligat a la data de publicació del llibre. *Notícies fresques* és, en la seva part central, la història d'un improbable periodista anglès a Ismaèlia, un país imaginari de l'Àfrica Oriental, i està escrit després de l'experiència de Waugh com a periodista a l'Abissínia, primer per assistir a la coronació de Heile Selassie, i després en diversos viatges. Llegint comentaris per aquí i per allà, veig que les virtuts de la novel·la sovint queden sepultades pel caràcter suposadament racista de la novel·la, i no em sembla pertinent passar-ho per alt. Rellegit avui, *Notícies fresques* és un llibre on surten personatges clarament racistes (és a dir, amaratats fins al moll de l'os i de manera irreflexiva del racisme ambiental de l'època), que fan anar epítets racistes i en què l'autor («un reaccionari, no hi ha res més a dir», en paraules de Christopher Hitchens al pròleg de l'edició anglesa que tinc a casa) no té cap mena d'intenció de qüestionar aquests prejudicis ni d'oferir un retrat alternatiu dels africans. Ara bé, si alguna cosa queda ben palesa en el text és la profunda estultícia dels europeus, incapaços d'entendre el que passa al seu voltant i constantment enganyats pels ismaelites, i el que es descriu sobretot és la mecànica de les seves relacions, un joc d'incomprensions i interessos que diré que em sembla força plausible. En aquest sentit, també es podria parlar molt del tracte un pèl sinistre que reben els personatges de la ruralia anglesa. *Notícies fresques* no és ni pretén ser una anàlisi del colonialisme, com tampoc és un estudi psicològic per més que es parli de les mo-

tivacions dels personatges ni una novel·la sentimental encara que hi aparegui una esquemàtica història d'amor i desamor. És una comèdia sobre periodistes ignorants i sense escrúpols, sobre personatges en entorns estranys i incomprensibles que em va fer riure traduint fa deu anys, que ara m'ha tornat a fer riure mentre la revisava i que espero que encara faci saltar moltes rialles més entre els lectors.

I, dit això, us deixo amb la senyora Stitch i el periodista Boot, esperant que també us arranquin alguna rialla.

NOTÍCIES FRESQUES